

DE VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND
DE VLAAMSE MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: plan ter versterking van TSO en BSO

Samenvatting

Dit actieplan versterkt het technisch en beroepsonderwijs zowel in de arbeidsmarktfinaliteit, de dubbele finaliteit als de doorstroomfinaliteit. Er zijn 3 duidelijke speerpunten: 1) Een betere toeleiding naar BSO en TSO¹, 2) Een sterker praktijkgericht aanbod en 3) Een betere match tussen scholen en bedrijven. In dit actieplan krijgt elk speerpunt de nodige duiding en verdere uitwerking met concrete acties en maatregelen.

Als we dit actieplan uitvoeren, dan zullen kinderen en jongeren met technisch talent of vakmanschap in de vingers sneller en vlotter hun weg vinden naar de kwaliteitsvolle opleidingen in het BSO en TSO. Daar zullen ze uitdagende opleidingen volgen die meer dan ooit oefenkansen bieden op de werkvloer. Ze zullen kennis maken met de meest innovatieve technieken en lesmethodes, die je in andere onderwijsvormen gewoon niet vindt. Meer scholieren zullen worden toegeleid naar een hoge kwalificatie, wat de positie op de arbeidsmarkt versterkt en kansen biedt op een duurzame loop. Dankzij een verbeterde samenwerking sluit het lesaanbod nauwer dan ooit aan op de lokale arbeidsmarkt.

SPEERPUNT 1: BETERE TOELEIDING NAAR BSO EN TSO

We willen ervoor zorgen dat al die Vlaamse jongeren met technisch talent of vakmanschap in de vingers sneller en vlotter hun weg vinden naar de hoogstaande opleidingen in het BSO en TSO. Vandaag stellen we immers nog altijd vast dat deze jongeren niet meteen (of zelfs helemaal niet) terecht komen in onze technische en beroepsscholen. Nog te vaak lijkt ASO voor ouders de enige (of toch minstens de eerste) optie, zelfs als de talenten van hun kinderen elders liggen. Dit zorgt er vaak voor dat leerlingen afhaken of zelfs ongekwalificeerd de school verlaten. De arbeidsmarkt schreeuwt nochtans om de technische en beroepsgeschoolde profielen. Dat wordt ook bevestigd door de VDAB-knelpuntberoepenlijst.

¹ Sinds modernisering van het secundair onderwijs werken we naast onderwijsvormen ook met finaliteiten. Wanneer er gesproken wordt over TSO en BSO wordt hiermee zowel de domeingebonden doorstroomfinaliteit, de dubbele finaliteit en de arbeidsmarktfinaliteit bedoeld. In de domeingebonden doorstroomrichtingen worden leerlingen klaargestoomd voor een succesvolle naar het hoger onderwijs. In de dubbele finaliteit wordt er opgeleid naar een instroom in het hoger onderwijs én de arbeidsmarkt. En in de arbeidsmarktfinaliteit ligt de doelstelling op deelname aan de arbeidsmarkt.

We gaan er dus voor zorgen dat het technisch en beroepsonderwijs sneller op de radar komt van leerlingen en hun ouders. Jongeren moeten vroeg en uitgebreid kansen krijgen om hun talenten te ontdekken. Ouders moeten beter zicht krijgen op de mooie mogelijkheden, o.a. via bijvoorbeeld het duaal leren, die er zijn in BSO en TSO, want onbekend maakt onbemind.

Daarom rollen we hiernavolgende concrete acties uit.

1.1 Talentcenters VOKA

Leerlingen krijgen de kans om op een onderbouwde manier hun interesses en talenten concreet te maken. Zo weten ze veel duidelijker waar ze echt zullen kunnen openbloeien: welke richtingen nu echt het beste aansluiten bij hun natuurlijke gaven. Hiertoe werken we samen met VOKA en de UGent. Die samenwerking resulteerde in een wetenschappelijk onderbouwd exploratie-instrument in eerste instantie gericht op leerlingen van de 1ste graad secundair onderwijs (12 tot 14-jarigen). Dit instrument is een interessante aanvulling op de onderwijsloopbaanbegeleiding van de school en de CLB's. Leerlingen worden getest op verschillende onderdelen en vaardigheden (interesses, technisch en ruimtelijk inzicht, wiskunde, woordenschat, redeneervermogen, fijne motoriek zoals handigheid en niet-cognitieve factoren zoals motivatie). Na afloop krijgen ze een rapport dat de talenten van leerlingen aanduidt en vervolgens ook een olijsting van studierichtingen die aansluiten bij het profiel van de leerling. Voor vele leerlingen en ouders is het een oogopener die ouders en leerlingen aanzet tot een bewuste, positieve studiekeuze naar ASO, TSO, BSO of KSO opleidingen. Ook ouders kunnen op deze manier een breder zicht krijgen op onderwijsopleidingen die minder bekend zijn, maar goed aansluiten op de interesses en talenten van hun zoon of dochter. Zo worden ook TSO- en BSO-opleidingen meer meegenomen in de keuzeafweging.

Het 1ste Talentcenter heeft zijn stek gekregen in Technopolis te Mechelen, in september volgde het Talentcenter in Limburg.

De samenwerking tussen VOKA en de Vlaamse overheid wordt verdergezet zodat er uiteindelijk minstens één VOKA Talentcenter voorzien wordt per provincie. Hiervoor werd globaal voorzien in een financiële ondersteuning van 1.518.594 euro (2023, 2024 en 2025).

1.2 SODA+

De Vlaamse overheid ondersteunt ook SODA+. SODA staat voor: Stiptheid, Orde, Discipline en Attitude. Deze organisatie begeleidt scholen in het motiveren van leerlingen om de juiste arbeidsmarktattitudes aan te leren. Op die manier wil SODA+ een positieve attitude van leerlingen in het secundair onderwijs stimuleren. De organisatie werkt hiervoor intensief samen met SODA-scholen, werkgevers uit het bedrijfsveld en onderzoekers. In 2023 werd een financiële ondersteuning voorzien van maximum 122.931,60 euro. Voor 2024 wordt een gelijkaardig bedrag voorzien.

1.3 STEM

Steeds meer worden we geconfronteerd met complexe, maatschappelijke en technologische uitdagingen gaande van energie, over mobiliteit, gezondheid tot vergrijzing en veiligheid. STEM in TSO en BSO speelt in op deze nieuwe noden en zorgt voor goed opgeleide technische vakexperten die zowel in het heden als in de toekomst een verschil zullen maken. Door geïntegreerd STEM-onderwijs leren leerlingen waarom STEM relevant is en hoe ze samen naar oplossingen kunnen zoeken voor authentieke problemen. Ze leren hoe in de realiteit complexe problemen opgelost kunnen worden door samenwerking tussen vakmannen en vakvrouwen uit verschillende disciplines. De grondige kennisbasis van wiskunde, wetenschappen, techniek en IT, vormt het fundament van de kennismaatschappij die Vlaanderen wil en kan zijn.

Sinds de modernisering van het secundair onderwijs bestaat het STEM-domein (waaraan een verscheidenheid van STEM-richtingen gekoppeld is) en zijn er minimumdoelen ingevoerd met betrekking tot STEM. Ook via de STEM-Agenda 2030, een gezamenlijk initiatief van het beleidsdomein Onderwijs en Werk, willen we volgende doelstellingen realiseren:

- STEM-onderwijs nog aantrekkelijker maken
- Leraren, opleiders en begeleiders sterker ondersteunen
- Het proces van studie- en loopbaankeuze verbeteren
- Meer meisjes in STEM-opleidingen en -beroepen
- Inzetten op excellentie
- Het opleidingsaanbod aanpassen
- Sectoren, bedrijven en kennisinstellingen extra aanmoedigen
- De maatschappelijke waardering van technische beroepen verder verbeteren

Om de STEM-Agenda 2030 uit te rollen, voorzien we in een financiële ondersteuning van 2,2 miljoen euro voor de periode 15/12/2023 – 14/12/2025 voor de organisaties 'STEM voor de Basis' en 'iSTEM'. Leerkrachten, lerarenteams en scholen hebben namelijk een blijvende nood aan professionalisering rond geïntegreerde STEM-didactiek. Deze financiële ondersteuning kadert ook in de acties van de STEM-Agenda 2030.

Bovendien neemt STEM een belangrijke plaats in bij tal van andere gefinancierde projecten en werkingen, zoals InnoVET, de RTC's, het Excellentiefonds en het Beroepenhuis.

1.4 Het Beroepenhuis

De Vlaamse Regering sloot een beheersovereenkomst af met Het Beroepenhuis (2020-2024). Deze organisatie draagt ertoe bij dat jongeren op een meer bewuste, positieve manier een opleidingskeuze maken en dat technische en praktisch-uitvoerende (knelpunt)beroepen en opleidingen als een volwaardig alternatief in overweging genomen worden. Het Beroepenhuis focust zich voornamelijk op 11 tot 14 jarigen, hun ouders en leraren. Het Beroepenhuis ontvangt al geruime tijd een financiële ondersteuning van de Vlaamse overheid. Met de laatste beheersovereenkomst werd sinds 2020 jaarlijks voorzien in een subsidie van 90.000 euro. Voor 2024, het laatste kalenderjaar van deze beheersovereenkomst, wordt dit bedrag opgetrokken tot 125.000 euro.

SPEERPUNT 2: STERKER PRAKTIJKGERICHT AANBOD

We willen de opleidingen in het TSO en BSO nog sterker in de markt zetten als uitdagend, ambitieus en superinnovatief onderwijs. We zorgen er meer dan ooit voor dat het aanbod breed, aantrekkelijk, onderscheidend en relevant is. Het is daarbij cruciaal dat de arbeidsmarktgerichte opleidingen nauw aansluiten bij de nieuwe technologieën in de samenleving en bij de gevraagde competenties op de arbeidsmarkt (bv. digitalisering, robotisering, groene transitie, ...). Daarom voorzien we ook investeringen die exclusief bedoeld zijn voor TSO- en BSO; troeven die dus niet voorhanden zijn in het ASO.

2.1 Een geactualiseerd(e) en transparant(e) onderwijsstructuur en -aanbod

Een doordachte studieoriëntering naar en een vrije studiekeuze voor TSO en BSO begint al in de 1ste graad. Hiervoor moeten er ook voldoende plaatsen zijn. We zien echter dat er in sommige regio's tekorten bestaan in de B-stroom en het BSO. Daarom voorziet de Vlaamse Regering in een jaarlijks extra werkingsbudget van 10 miljoen euro vanaf 2024 tot en met 2027 om scholen te ondersteunen die bijkomende plaatsen creëren in de B-stroom of in het BSO. Bovendien werd recent een oproep Capaciteitsmiddelen onderwijs 2025 goedgekeurd voor een budget van 75 miljoen euro. Hierbij ligt de focus op capaciteitsprojecten in onder meer het secundair onderwijs. Verder kijken we ook naar de lokale overlegplatformen (LOP's) om het inschrijvingsrecht van alle leerlingen te vrijwaren. Om dit recht te vrijwaren moet ook vraag en aanbod van opleidingen, Vlaanderenbreed, in evenwicht zijn. De LOP's kunnen daarom samen met de lokale onderwijsverstrekkers, die bevoegd zijn voor het onderwijsaanbod, naar oplossingen zoeken. Op die manier zorgen ze ervoor dat er lokaal voldoende aanbod voorhanden is.

De modernisering van het secundair onderwijs impliceert de invoering van een, zeker in het TSO en BSO, quasi volledig geactualiseerd studieaanbod dat is opgenomen in een matrix die bestaat uit finaliteiten, onderwijsvormen en studiedomeinen.

Leerlingen kunnen op het einde van een duaal en niet-duaal traject een beroepskwalificatie onderwijskwalificatie behalen, waar beroepskwalificatie integraal deel van uitmaakt. Dit vormt het bewijs dat ze de nodige arbeidsmarktgerichte competenties beheersen. We bekijken hoe het proces m.b.t. de opmaak en actualisering van beroepskwalificaties kan vereenvoudigd worden.

Op het einde van het 6de leerjaar BSO behalen leerlingen een onderwijskwalificatie waarmee ze 1) rechtstreeks kunnen instromen op de arbeidsmarkt, 2) een graduaat kunnen beginnen (rechtstreekse instroom in graduaat mogelijk vanaf 1 september 2025) of 3) een 7de leerjaar kunnen aanvatten. Leerlingen TSO behalen op het einde van het 6de leerjaar een onderwijskwalificatie waarmee ze ook rechtstreeks kunnen instromen in een bacheloropleiding.

Binnen het 7de leerjaar BSO kiezen de leerlingen voor een 7de leerjaar gericht op de arbeidsmarkt waarin ze hun beroepsspecifieke competenties versterken of voor een 7de leerjaar gericht op het hoger onderwijs. In een 7de leerjaar gericht op de arbeidsmarkt worden deze leerlingen échte experts/professionals in hun vakgebied. Dit wordt geattesteerd met minstens één extra beroepskwalificatie, wat het bewijs is dat ze nog extra competenties hebben verworven. In het 7de leerjaar BSO gericht op het hoger onderwijs wordt gefocust op het versterken van de algemene competenties van de leerlingen. Hierdoor krijgen ze ook een diploma secundair onderwijs dat rechtstreeks toegang geeft tot een bacheloropleiding.

2.2 Duaal leren

Een rechtstreekse samenwerking met bedrijven is onontbeerlijk als we willen voorzien in TSO- en BSO-opleidingen die aansluiten op de noden van de (lokale) arbeidsmarkt. Daarom rollen we het ambitieuze stelsel van duaal leren verder uit. In het schooljaar 2023-2024 bestaan er in voltijds gewoon secundair onderwijs al 180 duale studierichtingen. Dit aantal zal nadien nog groeien. Scholen kunnen daarnaast er ook voor kiezen om enkel een duaal aanbod in te richten, ze zijn niet verplicht een niet-duaal equivalent aan te bieden. De uitrol van duaal leren wordt mede versoepeld door nieuwe programmatieregels die vanaf het schooljaar 2023-2024 in voege zijn getreden. Binnen het bestaande aanbodprofiel van een school worden veel meer studierichtingen vrij programmeerbaar. Voor de leerlingennorm van 5 leerlingen voor nieuwe studierichtingen, als onderdeel van die nieuwe programmatieregels, worden de leerlingen van het aanloopstructuuronderdeel en de gelijknamige duale en niet-duale studierichting samengeteld. Ook voorzien we een extra gedoogjaar voor studierichtingen die toeleiden naar knelpuntberoepen om de norm van minstens 5 leerlingen te behalen.

Duaal leren is ambitieuzer en durft hoge verwachtingen te stellen. Uit de evaluatie van het decreet betreffende het stelsel van leren en werken bleek immers dat er nog veel te veel leerlingen in de wachtkamer zaten of op een zijspoor terecht kwamen. Door het nieuwe systeem willen we er komaf mee maken dat leren en werken 'de laatste halte' is voor leerlingen. Tegen het schooljaar 2025-2026 zullen alle opleidingen in de Leertijd en DBSO (= leren en werken) omgezet zijn naar duale studierichtingen. Leerlingen kunnen in duaal leren (en in de onderliggende aanloopfase) tegelijk leren op school en op de werkplek. Hierdoor bezitten de leerlingen veel sneller de nodige competenties om kwaliteitsvol in te stromen in de arbeidsmarkt.

We versterken duaal leren nog verder via de sectorconvenanten. De negende generatie sectorconvenanten (en bijhorende addenda) zijn gestart op 1 juli 2023 en lopen tot en met 30 juni 2025. Bij deze sectorconvenanten werden 18 addenda duaal leren afgesloten. De addenda duaal leren zijn een aanvulling op de sectorconvenanten waarbij extra acties opgezet kunnen worden in functie van duaal leren. De Vlaamse overheid financiert deze addenda om duaal leren te stimuleren en om de kwaliteit van de opleidingen te verbeteren.

Voor leerlingen die nog onvoldoende arbeidsrijp en/of -bereid werd een aanloopfase ontwikkeld. In deze fase worden leerlingen klaargestoomd om zo snel als mogelijk in te stromen in duaal leren via attitudevorming, persoonlijke vorming maar ook via werkplekleren in een beschermde context. De aanloopfase wordt vormgegeven op maat van de leerlingen. Voor leerlingen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt werd een brede aanloopfase ontwikkeld. Zij kunnen ook een onderwijskwalificatie niveau 2 behalen in de aanloopfase.

Scholen in het secundair onderwijs kunnen voor leerlingen die dreigen af te haken of schoolmoe zijn, beroep doen op Naadloos Flexibele Trajecten (NAFT). Leerlingen die het op sociaal, emotioneel, juridisch, pedagogisch of persoonlijk vlak moeilijk hebben kunnen tijdelijk intensieve begeleiding krijgen, individueel en/of in groep. Klasgroepen worden geholpen bij het ontwikkelen van een positief klasklimaat. Leerkrachten, teams en scholen krijgen ondersteuning in hun omgang met jongeren bij het creëren van een verbindend leer- en leefklimaat.

De leerling blijft tijdens het traject altijd ingeschreven in de school of het centrum waarbij de onderwijsinstelling steeds de eindverantwoordelijke blijft voor de begeleiding van de leerling.

Deze Naadloos Flexibele Trajecten staan ook open voor leerlingen in het duaal onderwijs en de aanloopfase.

Ook leveren heel wat steden en gemeenten extra inspanningen in het bijzonder voor leerlingen met een bijzondere problematiek.

Jongeren die alsnog ongekwificeerd het onderwijs verlaten kunnen terecht bij het volwassenenonderwijs en VDAB. Zo is er onder andere het nieuwe instrument van de leerjobs waarbij jongeren de kans krijgen om "on-the-job" de nodige competenties te verwerven. De opgedane kennis wordt op het einde van de leerjob omgezet in een beroepskwalificatie aan de hand van een "EVC-test". Tijdens de leerjob ontvangt de jongere een vergoeding van het bedrijf waar de leerjob plaatsvindt. Daarnaast kunnen jongeren ook alsnog een beroepskwalificatie behalen via het duaal leren in het volwassenenonderwijs.

2.3 Stageverplichting

Kwaliteitsvol TSO en BSO vereist een directe onderdompeling van leerlingen in de beroepsrealiteit zodat het onderwijs en de arbeidsmarkt beter op elkaar afgestemd zijn. Het geleerde in de praktijk uitproberen en bijkomende inzichten op de werkvloer opdoen kan alleen door een begeleide stage. We voorzien in beginsel in een stage voor alle opleidingen van de derde graad die voorbereiden op een doorstroom naar de arbeidsmarkt (tso dubbele finaliteit en bso arbeidsmarktfinaliteit). Scholen en bedrijven zijn op vandaag onvoldoende in staat om aan deze verplichting te voldoen. De inspectie zal bij haar controles hier pragmatisch mee omgaan, al verwachten we dat scholen maximaal inspanningen doen om hun leerlingen al met het bedrijfsleven in contact te laten komen. We verwachten van onderwijsverstrekkers en sectoren dat ze samen afspraken maken over hoe een groeipad kan uitgetekend worden om op termijn in elke studierichting waar dat zinvol is een stage te voorzien.

2.4 Updaten aanbod Examencommissie

De Examencommissie secundair onderwijs start met een aangepast aanbod aan studierichtingen in de derde graad naar aanleiding van de modernisering van het secundair onderwijs. Het aanbod zal voldoende gevarieerd zijn om iedereen kansen te bieden op een diploma, maar moet ook haalbaar zijn via zelfstudie.

Bij arbeidsmarktgerichte studierichtingen horen de nodige beroepscompetenties die je moeilijk zelfstandig kan verwerven en waarvoor opleiding nodig is. Daarom zal de Examencommissie samenwerken met CVO's om flexibele trajecten op te zetten waarin cursisten die er nood aan hebben hun opleiding in het CVO kunnen combineren met examens via zelfstudie. Via Edusprong zet de Examencommissie pilootprojecten op voor knelpuntberoepen in STEM en zorg. CVO's die deelnemen aan de proefprojecten krijgen Edusprongmiddelen om hier personeel voor ter beschikking te stellen.

2.5 Extra budget voor materiaalintensief studieaanbod

Vanuit hun noodzakelijke didactische uitrusting voelen vooral TSO- en BSO-scholen de stijgende materiaal- en energiekosten. Om die reden werden eerder al in deze legislatuur eenmalige extra werkingsbudgetten toegekend, recent nog in het schooljaar 2022-2023. Vanaf dit schooljaar wordt evenwel jaarlijks 10 miljoen euro voorzien voor materiaalintensief studieaanbod. Dit extra werkingsbudget geeft scholen meer dan ooit de mogelijkheid om te investeren in innovatieve en kwaliteitsvolle materialen en technieken op basis van lange termijn investeringsplannen.

2.6 XR-actieplan in het arbeidsmarktgericht onderwijs

Leerlingen in het TSO en BSO moeten aan de slag kunnen gaan met de allernieuwste innovatieve technieken. Daarom werd enkel en alleen voor het TSO en BSO 6,5 miljoen euro uitgetrokken voor het XR-actieplan. Hiermee wordt een digitale innovatiegolf in de arbeidsmarktgerichte opleidingen gecreëerd. Leerlingen kunnen op een veilige en gecontroleerde manier situaties inoefenen die anders moeilijk tot niet mogelijk zijn omwille van financiële of veiligheidsredenen. Hierdoor zullen leerlingen bijvoorbeeld kunnen kennismaken met de allernieuwste assemblagetechnieken, levensechte brandoefeningen doen of leren hoe je een pijpleiding last onder water. Dit is dus een troef die we exclusief voorbehouden voor het TSO en BSO.

Naast de hardware is er uiteraard ook nood aan actuele en zinvolle software. Deze wordt onder meer via KlasCement, waar een specifieke pagina aangemaakt werd omtrent XR, ter beschikking gesteld. Scholen zullen ook ondersteund worden door de XR Academy om hiermee aan te slag te gaan. Net zoals bij de Digisprong zien we dat de arbeidsmarkt en de vrije markt volop inspelen op de technologische evoluties in XR.

2.7 Stimuleren van innovatie in het TSO en BSO: InnoVET

Om de samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt en de professionalisering van leraren(teams) op het vlak van innovatie in de praktijkvakken te versterken, werd InnoVET in het arbeidsmarktgericht onderwijs opgestart. Het einddoel is de ontwikkeling van zowel up-to-date materialen waarmee leraren(teams) direct aan de slag kunnen, als materialen die leraren helpen om leerlingen zicht te geven op de allernieuwste en toekomstige ontwikkelingen in de beroepen waarop ze zich voorbereiden. Er werden ondertussen vijf InnoVET-rondes voorzien. Voor de laatste ronde werd een financiële ondersteuning uitgetrokken van 229.410 euro.

2.8 Excellentiefonds

Er zijn in Vlaanderen heel wat scholen die ambitieus zijn en leerlingen aanmoedigen om boven zichzelf uit te stijgen. Veel van die inspanningen blijven echter onder de waterlijn. Schoolwedstrijden en olympiades dragen de excellentie wel uit, maar de initiatieven zijn vaak versnipperd of relatief bescheiden en doorgaans gericht op het ASO. Er is nog veel potentieel in het TSO en BSO. Via het Excellentiefonds zal de brede bevolking arbeidsmarktgericht onderwijs meer associëren met excellentie. Het vakmanschap waar TSO en BSO zo sterk in zijn, verdient het om maatschappelijk hoog aangeschreven te staan.

Via het Excellentiefonds wordt jaarlijks voorzien in 1,5 miljoen euro om de ambitie in het onderwijs verder te stimuleren. De middelen kunnen gebruikt worden om bestaande initiatieven verder uit te breiden en om nieuwe prestigeprojecten te lanceren. Hierbij ligt de focus op het TSO en BSO.

De concrete wedstrijden die werden geselecteerd voor het schooljaar 2023-2024 zijn:

- De Bouwschoolaward (Bouwunie vzw).
- Install Skills Plumbing & Heating (Embuild West-Vlaanderen).
- Electro Brain + (VOLTA vzw).
- Excelleren doe je niet voor even maar voor het leven (Agoria).
- Woodskills (Woodwize vzw).
- Kangoeroewedstrijd (Vlaamse wiskunde Olympiade vzw)
- Metaalplooi-contest Vlaanderen (Clusta vzw).
- Don't Resist – STEAM Ohm contest 2024 (Katholiek Secundair Onderwijs Maaseik Kinrooi VZW).

- Duik in Nederlands (Vlaamse Interuniversitaire Raad).
- Eersteklas: Horecahelden van de toekomst (Horeca Vlaanderen vzw).
- Steel Warriors (Belmatel).
- School of The Future: IN2STEM (Voka project services vzw).
- Elektro challenged/Elektro challenges 2de graad (Provinciaal Onderwijs Vlaanderen).
- Vlajo Innovatie Challenge (Vlajo).
- Whizzkids ICT-wedstrijden (vzw Whizzkids).

Er wordt in het schooljaar 2023-2024 ook voorzien in een Lage Landencompetitie, waar technische en beroepsscholen uit Vlaanderen en Nederland zich met elkaar meten.

2.9 Serie VRT MAX

In 2024 verschijnt er ook een serie op VRT MAX om het Excellentiefonds en de kracht van TSO en BSO in de verf te zetten. Via deze serie wordt aangetoond dat TSO en BSO-opleidingen hoogwaardige, ambitieuze, complexe en technische opleidingen zijn. We plaatsen hierbij jongeren in de kijker die bewust voor TSO of BSO hebben gekozen. Tijdens de afleveringen zullen leerlingen een complex vraagstuk moeten oplossen in hun specifieke branche. Het probleem wordt aan de man gebracht door een bekende Vlaming en leerlingen moeten samenwerken om het technisch probleem op te lossen. Er wordt hiervoor voorzien in een financiële ondersteuning van 175.000 euro.

SPEERPUNT 3: BETERE MATCH TUSSEN SCHOLEN EN BEDRIJVEN

We gaan onze technische en beroepsscholen nog sterker en structureler verbinden met het bedrijfsleven. Er moeten immers zoveel mogelijk raakvlakken zijn tussen BSO en TSO enerzijds en anderzijds de bedrijfswereld.

3.1 Bedrijfservaring op de klasvloer

Niet alle bedrijfsexpertise dringt voldoende door tot op de klasvloer. Hier willen we verandering in brengen door een aantal innoverende personeelsmaatregelen.

- Alle scholen kunnen volop gastleraren inzetten

We breiden de zeer beperkte regeling rond 'voordrachtgevers' fors uit, zodat externen veel meer mogelijkheden krijgen om les te komen geven als gastleraar. De gastleraar kan aan de slag op basis van een overeenkomst tussen de school en het bedrijf zodat de werknemer enkele uren per week op school lesgeeft zonder bijkomende administratieve formaliteiten. Vermeldenswaard is ook de invoering vanaf 1 april 2024 van het flexi-jobsysteem in de onderwijssector waarbij tegenover een flexijob een voordelige bezoldigingsregeling staat.

Daarenboven kunnen ook bedrijven van de regeling gebruik maken door eigen werknemers enkele uren te laten lesgeven in scholen waarmee betrokken bedrijven een contract sloten. Voor de werknemers verandert er niets; geen apart contract, geen paperassen. Zo investeren bedrijven rechtstreeks in de opleiding van toekomstige werknemers.

Via al deze regelingen kunnen zelfstandigen, werknemers, bedrijfsleiders, ... hun relevante expertise vanop de werkvloer rechtstreeks binnenbrengen en rechtstreeks in interactie gaan met leerlingen. Nog meer directe samenwerking tussen het onderwijs en de bedrijfswereld is moeilijk denkbaar. Leerlingen worden zo nog meer voorbereid op hun toekomstige beroepsloopbaan door relevante arbeidsmarktvaardigheden rechtstreeks van professionals te leren.

Om ervoor te zorgen dat gastleraren optimaal toegeleid en begeleid worden naar en in het basis- en secundair onderwijs werd op 22 december 2023 een roep voor een onderwijsbemiddelaar

(matchmaker) gelanceerd die de match tussen de (kandidaat)gastleraar/het bedrijf en de school moet maken. We verwachten de projectaanvragen tegen 26 januari 2024.

- Bedrijven kunnen werken met dienstverleningscontracten

Het onderwijs kan ook 'dienstverleningscontracten' afsluiten met bedrijven die werknemers met een pedagogisch bekwaamheidsbewijs ter beschikking willen stellen. Dit is een win-win-win voor de bedrijven, voor de scholen en voor de werknemers zelf. De bedrijven kunnen zo nieuwe perspectieven geven aan personeelsleden. De scholen krijgen dan extra leerkrachten die ervaring hebben in het bedrijfsleven en leerlingen kunnen veel bijleren. Er zijn in Vlaanderen overigens heel wat werknemers die vroeger een pedagogisch diploma behaald hebben, maar eerst in het bedrijfsleven beland zijn. De betrokken werknemers krijgen een nieuwe uitdaging, met behoud van hun volledige loon. Ook dat is een win-win-win voor alle betrokkenen: de Vlaamse Overheid betaalt aan de betrokken bedrijven alleen de loonkost van een leerkracht, de bedrijven passen dan de rest bij, zonder administratieve lasten voor de scholen.

- Zij-instromers

Zij-instromers zijn mensen die eerst werkervaring hebben opgedaan buiten het onderwijs en pas op (iets) latere leeftijd kiezen voor de klas. Ze brengen waardevolle ervaring mee uit hun eerdere carrière en verkleinen het lerarentekort. Zij-instromers kunnen voortaan tot 15 jaar anciënniteit meenemen. Het valt op dat het aantal zij-instromers in een stijgende lijn zit. Niet in het minst is deze maatregel belangrijk voor het TSO en BSO om dit onderwijs te voeden met bijkomende expertise vanop de werkvloer.

Zij-instromers zijn een belangrijke maatregel om het lerarentekort terug te dringen. Het lerarentekort is, onderwijskundig, nog meer nefast voor de doelgroep van het TSO en BSO. Die leerlingen hebben namelijk vooral baat bij fysiek contactonderwijs.

3.2 Regionale Technologische Centra als cruciale brugfiguur

Scholen kunnen dankzij de dialoog en samenwerking met een RTC hun opleidingsaanbod nauwer laten aansluiten op de lokale arbeidsmarkt, zodat hun leerlingen nog vlotter werk kunnen vinden. Vanuit de Vlaamse overheid voorzien we voor de reguliere werking van de RTC's in een verhoogde financiële ondersteuning ten belope van 2.022.000 euro voor het schooljaar 2022-2023 en 2.113.333 euro vanaf het schooljaar 2023-2024. Dit moet toelaten hun brugfunctie verder te versterken.

Ondernemingen kunnen via het RTC dan weer veel prominenter aanwezig zijn in de scholen. Zo kunnen ze hun materiaal en hun expertise ter beschikking stellen van de scholen, zodat jongeren bijvoorbeeld opgeleid worden met de nieuwste machines – dezelfde machines waar ze later mee zullen werken. Ondernemingen die zich – ook letterlijk – laten zien in de scholen, maken ook duidelijk welke jobs er allemaal te vinden zijn op de lokale arbeidsmarkt. Dankzij de invoering van de gastleerkracht kunnen ondernemingen zelfs de eigen werknemers enkele uren per week laten lesgeven.

De RTC's spelen ook een sleutelrol in de XR-revolutie in ons beroepsgericht en technisch onderwijs. Zij kopen VR-materiaal aan en stellen dit ter beschikking van BSO- en TSO-scholen. Zo moet niet elke school deze investering doen en is er ook altijd een goede begeleiding voorzien. Via de XR Academy wordt ook voorzien in nascholing voor scholen. Deze opleiding is verplicht om XR-materiaal te kunnen ontlenen. Het zijn de RTC's die de leraren doorverwijzen naar die Academy.

Door er sterk op in te zetten dat scholen en ondernemingen lokaal elkaar versterken, ondersteunen we niet alleen de scholen maar ook de bedrijven:

1. De school kan op een levensechte manier arbeidsmarktcompetenties aanleren aan haar leerlingen, ondersteund door ondernemingen (materialen, machines, personeel, ...)
2. De leerlingen kunnen na hun periode van werkplekleren aan de slag bij de leerwerkplek. Leerlingen krijgen dus meer jobzekerheid in eigen streek.
3. De werkgevers kunnen investeren in de toekomst en makkelijker goed opgeleide werknemers in dienst nemen.

Een Vlaamse Stuurgroep RTC stroomlijnt de werking van de provinciale centra en zorgt voor een goede afstemming en samenwerking. Op deze manier wordt de vraag naar Vlaamse aansturing verzoend met de vraag naar lokale verankering en een hands-on aanpak. Het blijft belangrijk dat de provinciale RTC's zo nauw mogelijk aansluiten bij de lokale arbeidsmarkt, want de noden zijn in elke regio anders. We spelen zo kort mogelijk op de bal.

3.3 VDAB-infrastructuur

Ook de VDAB stelt haar infrastructuur en apparatuur ter beschikking van scholen en leerlingen. Leraren kunnen na het volgen van een verplichte wegwijs sessie zelf les geven in de VDAB-infrastructuur. Zo kunnen leerlingen gedurende 10 dagen gebruik maken van de VDAB-infrastructuur en -apparatuur om gericht hun arbeidsmarktcompetenties te versterken.

3.4 Oproep aan bedrijven: deelname schoolbestuur

Zoals meermaals aangegeven in deze mededeling willen we het onderwijs nog structureler verbinden met het bedrijfsleven. Daarom lanceren we met deze mededeling een warme oproep naar de bedrijven om zich op diverse manieren te engageren voor onze scholen, bv. door te zetelen in de schoolraad, stageplaatsen te voorzien, open te staan voor vormen van werkplekleren, samen te werken in het kader van wedstrijden,...

Dit actieplan is de kroon op het werk van een regeerperiode vol inspanningen om het technisch en beroepsonderwijs te versterken én te promoten. Als we dit actieplan uitvoeren, dan zullen kinderen en jongeren met technisch talent of vakmanschap in de vingers sneller en vlotter hun weg vinden naar de kwaliteitsvolle opleidingen in het BSO en TSO.

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand,

Ben WEYTS

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw

Jo BROUNS